

1-17 748 te
14 Dec 1999

17-748 te
Prevod
nr

MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD
ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU

PREDMET BR. IT-99-36-I

TUŽILAC
MEĐUNARODNOG KRIVIČNOG SUDA

PROTIV

RADISLAVA BRĐANINA

OPTUŽNICA

Tužilac Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, u skladu sa ovlašćenjem iz člana 18 Statuta Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju ("Statut Međunarodnog suda"), optužuje:

RADISLAVA BRĐANINA

za **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, kako slijedi:

OPŠTI PODACI

1. U novembru 1990. godine u Bosni i Hercegovini su održani demokratski izbori. Svaka od tri glavne stranke poistovećivala se sa po jednom od tri najbrojnije populacijske grupe u Bosni i Hercegovini. Stranka demokratske akcije, SDA, u načelu je bila prepoznata kao nacionalna stranka Muslimana. Srpska demokratska stranka, SDS,

smatrala se glavnom srpskom nacionalnom strankom. Hrvatska demokratska zajednica, HDZ, prvenstveno se smatrala hrvatskom nacionalnom strankom. Na republičkom nivou, najviše poslaničkih mjesta u republičkoj Skupštini osvojila je SDA, zatim SDS, pa HDZ. Preostala mjesta u skupštini su podijelile ostale stranke, među kojima je bila i bivša komunistička stranka.

2. U vrijeme izbora 1990. godine već su bile očite poteškoće u zajednici republika unutar bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Rezultati izbora značili su da SDS, kako vrijeme bude odmicalo, neće imati dovoljno političke moći da političkim putem zadrži Republiku Bosnu i Hercegovinu u Jugoslaviji u kojoj dominiraju Srbi. Ubrzo nakon izbora SDS je određena područja u Bosni i Hercegovini počeo organizovati u formalne regionalne strukture, koncipirajući ih na osnovi "Zajednice opština" koje su bile utvrđene jugoslovenskim Ustavom iz 1974. godine. Zajednica opština Bosanske Krajine, sa centrom u Banja Luci, transformirala se i proširila u aprilu 1991. godine. Središnji dio novog Dogovora o Zajednici opština podrazumijevao je i njenu značajnu ulogu u odbrani regije, što se kosilo sa odredbama Ustava iz 1974. godine.

3. U proljeće 1991. godine, nakon što su Slovenija i Hrvatska proglasile nezavisnost od Jugoslavije, počeo je rat. Jugoslovenska narodna armija (JNA) se veoma brzo povukla iz Slovenije i Slovenija se mogla otcijepiti od Jugoslavije. U Hrvatskoj su se, međutim, žestoke borbe nastavile cijelog tog ljeta i najesen. Srpske snage, među njima i jedinice pod kontrolom 5. korpusa JNA sastavljene od vojnih i policijskih formacija, angažovale su sva sredstva u ratnim dejstvima

protiv hrvatskih oružanih snaga, pružajući podršku za stvaranje zasebne srpske države, Republike Srpske Krajine.

4. Za rat u Hrvatskoj JNA je slala pozive za mobilizaciju muškarcima u Bosni i Hercegovini. Vlada Bosne i Hercegovine usprotivila se tim pozivima i objavila uputstvo da se ljudi ne moraju odazvati na poziv za mobilizaciju. Posljedica je bila to što se pozivu odazvalo veoma malo bosanskih Muslimana i Hvata. Za razliku od njih, odazvalo se na hiljade bosanskih Srba, koje su SDS i ostale srpske nacionalističke stranke podsticale da se jave.

5. Kako je rat odmicao i kako je postajalo sve izvjesnije da će i Bosna i Hercegovina takođe proglasiti neovisnost, SDS je ozbiljno prionuo na stvaranje zasebne srpske teritorije u Bosni i Hercegovini. U septembru 1991. godine više zajednica opština transformiralo se u srpske autonomne oblasti, između ostalih, otprilike 17. septembra 1991. godine, Zajednica opština Bosanske Krajine transformirala se u Autonomnu regiju Krajina (ARK). Dana 24. oktobra 1991. godine konstituisana je odvojena Skupština srpskog naroda Bosne i Hercegovine, u kojoj je dominiralo rukovodstvo SDS-a. Dana 9. januara 1992, ta skupština je usvojila deklaraciju o proglašenju Republike srpskog naroda Bosne i Hercegovine. Proglašeno je da teritorija te republike obuhvaća “područja srpskih autonomnih regija i oblasti i drugih srpskih etničkih cjelina u Bosni i Hercegovini, uključujući i područja na kojima je srpski narod ostao u manjini zbog genocida koji je nad njim izvršen u drugom svjetskom ratu”, i dio je savezne jugoslovenske države. Dana 12. avgusta 1992. naziv republike bosanskih Srba promijenjen je u naziv “Republika Srpska”.

6. Rukovodstvo SDS-a je glavni problem u stvaranju i uspostavljanju kontrole nad odabranim srpskim teritorijem vidjelo u značajnom broju bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata koji su takođe živjeli na područjima koja su proglašena srpskim. Zbog toga je trajno uklanjanje ili "etničko čišćenje" gotovo cjelokupne populacije bosanskih Hrvata i bosanskih Muslimana postalo važan aspekt plana stvaranja nove srpske teritorije.

7. Tokom jeseni 1991. godine, kao reakcija na pritisak međunarodne zajednice i uspostavljanje zona pod nadzorom UNPROFOR-a, snage pod kontrolom JNA počele su se premještati u Bosnu i Hercegovinu. U prijedorskom kraju artiljerijske jedinice zauzele su položaje na uzvisinama oko područja nastanjenih uglavnom bosanskim Muslimanima i bosanskim Hrvatima, kao što je bio predio Kozarca. Vojnicima koji su bili iz ovih krajeva dozvoljavano je da po povratku kući zadrže oružje i municiju. Osim toga su i jedinice iz drugih krajeva preraspoređene na ključne položaje u ovom području.

8. U toku istog tog perioda u drugoj polovini 1991. godine, rukovodstvo SDS-a počelo je sa pripremama za fizičko preuzimanje vlasti u onim opštinama Bosne i Hercegovine koje nisu bile pod izrazitom kontrolom Srba, a nakon toga i sa pripremama za ostvarivanje generalnog plana etničkog čišćenja tih područja, kao što je opisano u prethodnim paragrafima. Preuzimanje vlasti izvršavano je prema uputstvima Radovana Karadžića. Na regionalnom i opštinskom nivou formirani su krizni štabovi kao tijela odgovorna za sprovođenje glavnine operativne faze plana, koji su zatim preuzeli ovlasti nad upravljanjem regijama i opštinama. U maju 1992. godine, Krizni štab Autonomne regije Krajina javno se proglasio najvišim organom vlasti na nivou

regije, organom čije se uputstva i naredbe obavezno izvršavaju. Krizni štab ARK-a takođe je proglasio da je najviši organ vlasti u opštinama opštinski krizni štab, podređen ovlastima regionalnog Kriznog štaba.

9. Počevši od aprila 1992. godine, srpske snage su fizički preuzele kontrolu nad onim opštinama za koje se smatralo da predstavljaju rizik za ostvarenje generalnog plana za stvaranje srpske države. U preuzimanju vlasti učestvovala su mješovite snage koje su se sastojale od policijskih jedinica, paravojnih grupa, jedinica Teritorijalne odbrane (TO-a) i jedinica JNA, među kojima su bile i mnoge jedinice koje su učestvovala u ratu u Hrvatskoj. Preuzimanjem vlasti započet je razvoj događaja koje su organizovali i njima rukovodili u početku krizni štabovi, a kasnije uglavnom ti isti pojedinci, samo sa svojih novih položaja u redovnim strukturama opštinskih vlasti, i koji su doveli do toga da je do kraja 1992. godine većina bosansko-muslimanskog i bosansko-hrvatskog stanovništva smrtno stradala ili pod prisilom morala napustiti te krajeve.

10. U julu 1992. godine, po naredbi Radovana Karadžića, regionalni i opštinski krizni štabovi preimenovani su u ratna predsjedništva. Ratna predsjedništva su zadržala istu strukturu i praktički iste ovlasti koje su imali krizni štabovi, pa je bilo uobičajeno da se u javnostima o njima i dalje govori kao o kriznim štabovima.

11. Krizni štabovi po opštinama trebali su biti raspušteni onog momenta kad se procijeni da je "prijetnja" za srpski narod minula. Tada su sa radom nastavili redovni opštinski organi - skupština opštine i izvršni odbor - uglavnom pod vodstvom istog rukovodstva SDS-a. Ti

opštinski organi zatim su potvrđivali ili verificirali naredbe i postupke kriznog štaba.

OPTUŽENI

12. **Radislav BRĐANIN** je rođen 9. februara 1948. godine u selu Lipovac, opština Čelinac, Bosna i Hercegovina. Po zanimanju je inženjer građevinarstva, a prije 1990. godine bio je zaposlen u građevinskoj industriji. Godine 1990. izabran je za poslanika SDS-a iz Čelinca u Vijeće opština u Skupštini Bosne i Hercegovine. Bio je i poslanik u Skupštini srpskog naroda u Bosni i Hercegovini. Odabran je za potpredsjednika Skupštine Autonomne regije Krajina, a zatim i za predsjednika Kriznog štaba ARK-a. Kasnije je imenovan za potpredsjednika Vlade Republike Srpske i ministra za građevinarstvo, saobraćaj i komunalne djelatnosti.

INDIVIDUALNA KRIVIČNA ODGOVORNOST

I NADREĐENOST

13. **Radislav BRĐANIN** je u vrijeme na koje se odnosi ova optužnica bio član Kriznog štaba ARK-a i Ratnog predsjedništva koje ga je naslijedilo. Krizni štab je formiran po uzoru na tijelo čije je postojanje bilo predviđeno u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji (SFRJ) u sklopu odbrambenih planova, sa svrhom da ono preuzme funkcije opštinskih i republičkih organa vlasti u vrijeme rata ili vanrednog stanja kad se skupština, inače najviši organ vlasti, ne može sastati. Bilo je predviđeno da krizni štab prestane sa radom onog

momenta kad odgovarajuća skupština bude u mogućnosti da ponovo preuzme svoju ulogu. Aktiviranjem rada kriznog štaba, krizni štab je imao svu izvršnu i zakonodavnu vlast i funkcionirao kao kolektivno tijelo u čijem radu su učestvovali predstavnici svih bitnih segmenata državne vlasti.

14. Jezgro Kriznog štaba ARK-a sačinjavali su rukovodioci Skupštine ARK-a i Skupštine opštine Banja Luka, rukovodilac Opštinskog odbora SDS-a, načelnik regionalnog centra bezbjednosti koga je na to mjesto postavio SDS, i komandant 5. korpusa/1. krajiškog korpusa. Ti ključni članovi, među kojima je bio **Radislav BRĐANIN**, zajednički su planirali, podsticali, naređivali, počinili i na drugi način pomagali i doprinosili cjelokupnom rasponu operacija u vezi sa vođenjem neprijateljstava i uništavanjem bosansko-muslimanske, bosansko-hrvatske i drugih nesrpskih zajednica u Autonomnoj regiji Krajina. Članovi su zatim pojedinačno izvršavali zaduženja za koja su bili obavezani prema planu, svaki u skladu sa svojom funkcijom. **Radislav BRĐANIN** izvršavao je konkretna zaduženja koja su proizlazila iz njegove funkcije predsjednika Kriznog štaba ARK-a u podržavajući time opšti plan. Za sve vrijeme svog postojanja, Krizni štab je djelovao kao kolektivno tijelo koje je koordinisalo i sprovodilo opšti plan preuzimanja kontrole i “etničkog čišćenja” područja Autonomne regije Krajina.

15. Između 1. aprila 1992. i 31. decembra 1992, članovi Kriznog štaba imali su ovlasti i kontrolu nad: napadima na nesrpska sela i područja u ARK-u, zarobljavanjem i zatočenjem bosanskih Muslimana, bosanskih Hrvata i pripadnika drugih nesrpskih populacijskih grupa, otvaranjem i radom zatočeničkih logora, ubijanjem i fizičkim maltretiranjem bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata, te nad deportacijom ili

prisilnim premještanjem pripadnika bosansko-muslimanske, bosansko-hrvatske i pripadnika drugih nesrpskih populacijskih grupa iz ARK-a. Takođe je imao ovlasti da nalaže regionalnom Centru javne bezbjednosti (CSB-u) i javnom tužiocu da poduzimaju istrage, hapse i krivično gone sve osobe za koje postoji sumnja da su počinili krivično djelo na području ARK-a, u logorima ili van njih.

16. Između 1. aprila 1992. i 31. decembra 1992. godine, **Radislav BRĐANIN** je učestvovao u cjelokupnom rasponu operacija u vezi sa vođenjem neprijateljstava i uništavanjem bosansko-muslimanske, bosansko-hrvatske i drugih ne-srpskih zajednica u ARK-u. Kao predsjednik Kriznog štaba on je planirao, podsticao, naređivao, počinio i na drugi način pomagao i doprinosio fizičkom zauzimanju opština u Autonomnoj regiji Krajina, žestokim napadima na sela i područja bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata, prisilnom odstranjivanju ne-Srba iz tih područja, ubijanju i fizičkom maltretiranju bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata, zatočenju ne-Srba u logore i druge objekte koji su služili zatočenju, te prisilnom premještanju ili deportaciji bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata iz područja ARK-a. Kao predsjednik Kriznog štaba ARK-a on je imao najvažniji položaj u izvršnoj vlasti Autonomne regije Krajina. Njegova je odgovornost bila rukovođenje radom Kriznog štaba, izvršavanje i koordinacija odluka i zaključaka koje donosi Krizni štab, podnošenje izvještaja o njegovom radu i potpisivanje njegovih odluka i naredbi. On je takođe sazivao sjednice, predsjedavao im i kontrolirao dnevni red sjednica. Osim toga je odigrao značajnu ulogu u širenju propagande koja je bila suštinski element uspjeha plana za stvaranje srpske države.

OPŠTE POSTAVKE

17. U sve vrijeme na koje se odnosi ova optužnica u Republici Bosni i Hercegovini na teritoriji bivše Jugoslavije postojalo je stanje oružanog sukoba i djelimične okupacije.

18. Svi bosanski Muslimani i bosanski Hrvati iz ARK-a koji se spominju u ovoj optužnici bili su lica zaštićena Ženevskim konvencijama iz 1949. godine.

19. Svi optuženi morali su se pridržavati zakona i običaja koji regulišu vođenje oružanih sukoba, uključujući Ženevske konvencije iz 1949. godine.

20. U svakom od paragrafa u kojima se tereti za zločine protiv čovječnosti, što su zločini priznati članom 5 Statuta Međunarodnog suda, djela ili propusti koji se navode bili su dio rasprostranjenog ili sistematskog napada uperenog protiv civilnog stanovništva.

OPTUŽBA**TAČKA 1
(PROGONI)**

21. Povezujući ih sa Tačkom 1 optužnice, Tužilac ponovo navodi i uvrštava u njen sadržaj paragrafe 1-20.

22. Počevši od proljeća 1992, Krizni štab ARK-a, u kome je bio i **Radislav BRĐANIN**, naredio je, sprovodio, podržavao i pomagao plan smišljen da se bosanski Muslimani, bosanski Hrvati i druge nesrpske populacijske grupe protjeraju iz opština određenih da budu dio ARK-a i drugih područja Bosne i Hercegovine koja su proglašena dijelom Srpske Republike Bosne i Hercegovine, i to pod uslovima kojima se htjelo osigurati da se oni ne požele vratiti. Cilj je bio stvaranje srpske države koja bi bila dio onoga šta je preostalo od SFRJ. Da bi postigle taj cilj, vlasti bosanskih Srba, uključujući **Radislava BRĐANINA**, inicirale su plan koji se sastojao od tri faze: (1) stvoriti nemoguće uslove, uključujući pritisak i taktiku terora, čiji će efekat biti to da se ne-Srbi potaknu da napuste to područje; (2) deportirati i prognati one koji nisu pokazali namjeru da odu; i, (3) likvidirati one ne-Srbe koji su ostali a koji se ne uklapaju u koncepciju srpske države. Predsjednik kriznog štaba ARK-a izjavio je da je prihvatljiva gornja granica za ne-Srbe u srpskoj državi 3 posto.

23. Izvršenje ovog plana obuhvaćalo je između ostalog:

- (1) uskraćivanje osnovnih prava bosanskim Muslimanima i Hrvatima, uključujući pravo na zaposlenje i slobodu kretanja;
- (2) bezobzirno uništavanje sela i područja bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata, uključujući razaranje vjerskih i kulturnih objekata u napadnutim područjima;
- (3) ubijanje bosanskih Muslimana, bosanskih Hrvata i drugih ne-Srba;
- (4) nanošenje ozbiljnih tjelesnih ili duševnih povreda bosanskim Muslimanima, bosanskim Hrvatima i drugim ne-Srbima;

(5) zatočavanje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u životnim uslovima smišljenim da dovedu do fizičkog uništenja dijela tih populacijskih grupa; i,

(6) prisilno premještanje ili deportaciju bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata iz onih područja Bosne i Hercegovine koja su proglašena dijelom Srpske Republike Bosne i Hercegovine.

24. Da bi ostvario taj plan, Krizni štab ARK-a je kontrolisao glavna sredstva informisanja kroz koje su sprovodili i širili propagandu kojom su bosanski Muslimani i Hrvati predstavljani kao fanatici koji namjeravaju da poćine genocid nad srpskim narodom da bi preuzeli kontrolu nad Bosnom i Hercegovinom. Svrha te propagande bila je da se među srpskim narodom izgradi podrška za program SDS-a, i da se među srpskim pojedincima i grupama stvori spremnost da poćine užasne zloćine nad svojim komšijama a navodno sve u svrhu obrane srpskog naroda. Poćevši od aprila 1992, Krizni štab ARK-a je planirao, poticao, naredio, poćinio ili na drugi naćin pomagao i doprinosio fizićkom zauzimanju općtina u tom području koje su imale znaćajni udio nesrpskih populacijskih grupa, među ostalim, općtina Sanski Most i Prijedor. On je takode naredio uklanjanje sa svih vaćznih poloćaja svih ne-Srba i Srba koji nisu smatrani lojalnim SDS-u. Tu direktivu su sproveli Krizni štab ARK-a i općtinski krizni štabovi širom Autonomne regije Krajine.

25. U cijelom ARK-u uvedene su zabrane kretanja ćija je posljedica bilo to da je kretanje bosanskih Muslimana, bosanskih Hrvata i drugih ne-Srba bilo ogranićeno na sela i područja u kojima su ćivjeli. Među fizićkim ogranićenjima koja su općtine uvele postupajući po uputstvima Kriznog štaba ARK bilo je i podizanje barikada na cestama, posebno oko pretećžno nesrpskih sela. U većim gradovima, poput Prijedora, kontrolni

punktovi su uspostavljeni čak i u većim stambenim zgradama kako bi se provjerio identitet ljudi koji ulaze i izlaze iz zgrade. Barikade i kontrolni punktovi služili su tome da se ne-Srbi spriječe da napuste neposrednu okolicu svojih domova ili sela.

26. Krizni štab ARK-a je zatim planirao, podsticao, naredio, počinio ili na drugi način pomagao i podupirao žestoke napade na nesrpska sela i područja, uključujući ona u Sanskom Mostu i Prijedoru, kombinovanim snagama 5. korpusa/1. krajiškog korpusa, paravojnih snaga koje su organizovali SDS i druge nacionalističke srpske stranke i policijskih jedinica, među kojima su bile i jedinice banjalučkog CSB-a.

27. Počevši od aprila 1992, napadi na sela i područja bosanskih Muslimana, bosanskih Hrvata i drugih ne-Srba obično su započinjali artiljerijskim bombardovanjem od strane jedinica pod komandom ili kontrolom 5. korpusa/1. krajiškog korpusa u kojem su gađane civilne kuće i poslovni objekti, i u kojima je poginulo mnogo ljudi. Ta artiljerijska bombardovanja zahtijevala su značajno prethodno planiranje i pripremu. Nakon bombardovanja, snage bosanskih Srba i srpske snage ulazile su da sakupe preživjele. Te snage, koje je koordinisao ili kontrolisao 5. korpus/1. krajiški korpus, bile su mješovite snage koje su se sastojale od policijskih jedinica, paravojnih jedinica koje je organizovala i opremila SDS i druge srpske nacionalističke stranke, i redovnih vojnih jedinica s područja opštine, s područja regije i nekih iz Srbije. Napadi na sela i druga područja ARK-a gdje su živjeli bosanski Srbi, bosanski Hrvati i drugi ne-Srbi nastavili su se tokom cijelog juna i jula 1992. Organizovanje, opremanje, obuka i rukovođenje tim različitim jedinicama zahtijevalo je značajan stepen planiranja i saradnje između političkih, policijskih i vojnih članova Kriznog štaba ARK.

28. Za vrijeme napada, a osobito nakon napada na nesrpska područja u ARK-u, srpske snage pod kontrolom Kriznog štaba ARK-a sistematski su pljačkale i uništavale sela i imovinu bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata, između ostalog kuće, poslovne objekte, džamije i crkve.

Nanešena je šteta takvih razmjera da u mnogim selima bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u tom području nije preostalo ništa osim ostataka zgrada i krša. Vjerski i kulturni objekti nesrpskog stanovništva osobito su se našli na udaru. Mnogi bosanski Muslimani, bosanski Hrvati i drugi ne-Srbi pogubljeni su kad su srpske snage krenule od sela do sela, a ostali su sakupljeni i odvedeni na sabirna mjesta odakle su prebacivani u logore ili zatočeničke centre. Na putu do sabirnih mjesta ili na mjestima gdje su ih okupljali, muškarci za koje se smatralo da su u dobi za vojsku ili oni koji su radili kao policajci, često su bili izvučeni iz grupa i premlaćeni ili pogubljeni.

29. Između 1. aprila 1992. i 31. decembra 1992, na hiljade bosanskih Muslimana, bosanskih Hrvata i drugih ne-Srba koje su srpske snage uhvatile odvedeno je u logore i objekte koji su služili zatočenju, a koji su otvoreni i radili su pod direktnom kontrolom opštinskih kriznih štabova, među ostalima: logori Omarska, Keraterm i Trnopolje u opštini Prijedor; zgrada SJB-a, logor Krings i logor Betonirka u Sanskom Mostu; te pilana i medicinski centar u Kotor Varošu. U tim logorima i objektima koji su služili zatočenju zatvorenici su ubijani, mučeni i neprestano izlagani fizičkom i psihičkom zlostavljanju i drugom nečovječnom postupanju. Srpske snage u tim logorima - koje su sve bile u nadležnosti i pod kontrolom Kriznog štaba ARK-a - za posebno surov tretman izdvajale su bosansko-muslimanske i bosansko-hrvatske intelektualce, ugledne stručnjake i političke vođe, i muškarce u dobi za vojsku. Tokom perioda

od kraja maja 1992. do početka avgusta 1992. najmanje na stotine zatvorenika poznatog i nepoznatog identiteta izgubilo je život. Tokom tog istog perioda, hiljade bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata koji nisu poslani u zatočeničke centre ili logore prisilno su premješteni ili deportirani.

30. Vojna i policijska lica bosanski Srbi zadužena za te logore, njihovo osoblje, i drugi kojima je omogućen neometan pristup logorima - koji su svi bili u nadležnosti i pod kontrolom Kriznog štaba ARK-a - takođe su nanosili teške tjelesne i duševne povrede bosanskim Muslimanima, bosanskim Hrvatima i drugim nesrpskim zatočenicima podvrgavajući ih seksualnom nasilju, mučenju, premlaćivanju i pljački, kao i drugim oblicima fizičkog i duševnog zlostavljanja. U logorima Omarska, Keraterm i Trnopolje u opštini Prijedor, zgradi SJB, logoru Krings i logoru Betonirka u Sanskom Mostu, i pilani i medicinskom centru u Kotor Varošu, između ostalih, teška premlaćivanja i mučenje zatvorenika bili su svakodnevna pojava. Logorski stražari i drugi, uključujući pripadnike snaga bosanskih Srba pod kontrolom 1. krajiškog korpusa, koji su dolazili u logore i fizički zlostavljali zatočenike, koristili su raznovrsne predmete kao oružje prilikom tih premlaćivanja, uključujući drvene palice, metalne šipke i alatke, debele industrijske kablove, kundake i noževe.

31. Logori Omarska, Keraterm i Trnopolje u opštini Prijedor, zgrada SJB, logor Krings i logor Betonirka u Sanskom Mostu, i pilana i medicinski centar u Kotor Varošu upravljani su na način smišljen da se zatočenicima nametnu uslovi čija je svrha bila da dovedu do njihovog fizičkog uništenja. Uslovi su bili ponižavajući i surovi. Dnevni obroci za zatočenike, ako su ih uopšte dobili, bili su jedva dovoljni da ne umru od

gladi. Medicinska njega za zatočenike bila je nedovoljna ili nepostojeća, a opšti higijenski uslovi su bili izrazito nezadovoljavajući. U svim logorima, zatočenici su neprestano bili podvrgavani nečovječnim djelima ili su ih bili prisiljeni gledati, uključujući ubistvo, silovanje i seksualne delikte, mučenje, premlaćivanja i pljačkanje, kao i druge oblike duševnog i fizičkog zlostavljanja.

32. Žene zatočene u nekim od logora, osobito u logoru Trnopolje u Prijedoru i u pilani u Kotor Varošu, često su bile žrtve seksualnih delikata, silovanja i mučenja od strane osoblja logora, koje se sastojalo od policijskih i vojnih lica, i od strane pripadnika drugih vojnih jedinica iz tog područja koji su radi toga dolazili u logor. U mnogim slučajevima žene i djevojke odvođene su iz logora i silovane, mučene ili seksualno zlostavljane na drugim lokacijama.

33. Zatočenici nisu imali pravo na redoviti pravosudni postupak niti u jednom od logora. Bili su zatočeni i izloženi zlostavljanju i maltretiranju prije svega zbog svog vjerskog, političkog ili rasnog identiteta. Nakon što je vanjski svijet saznao za postojanje logora Omarska i Trnopolje početkom avgusta 1992, logori Omarska i Keraterm zatvoreni su po nalogu Radovana Karadžića, a preživjeli su premješteni u logor Trnopolje u opštini Prijedor i logor Manjača u opštini Banja Luka. Zatvorenici iz Sanskog Mosta, Ključa i Kotor Varoša takođe su poslani u logor Manjača kojim je upravljao 1. krajiški korpus. Nakon toga započela je konačna masovna deportacija i prisilno premještanje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata.

34. Prisilno premještanje i deportacije organizirali su policijski, vojni i drugi opštinski organi koji su postupali po uputstvima Kriznog štaba

ARK-a. Da bi im se dozvolilo da napuste to područje, mnogi bosanski Muslimani i bosanski Hrvati bili su prisiljeni potpisati dokumente u kojima se kaže da svu svoju imovinu predaju samoproglašenoj republici bosanskih Srba. Prisilno premještanje i deportacije nastavili su se tokom decembra 1992. i rezultirali protjerivanjem više od 100.000 bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata.

35. Između 1. aprila 1992. i 31. decembra 1992. **Radislav BRĐANIN**, je, zajedno s drugima, planirao, podsticao, naređivao, počinio ili na drugi način pomagao i doprinosio djelima opisanim u dosadašnjem tekstu u paragrafima 22 do 34 kako bi postigao da bosanski Muslimani, bosanski Hrvati i pripadnici drugih ne-srpskih populacijskih grupa budu protjerani iz Autonomne regije Krajine. Sva ta djela, kao što su gore opisana, bila su počinjena nad pripadnicima bosanskih Muslimana, bosanskih Hrvata i drugih nesrpskih populacijskih grupa zbog njihovog političkog, rasnog i vjerskog identiteta.

36. Nadalje, između 1. aprila 1992. i 31. decembra 1992. **Radislav BRĐANIN** je znao ili imao razloga da zna da snage bosanskih Srba i srpske snage pod kontrolom Kriznog štaba ARK-a čine djela opisana u dosadašnjem tekstu u paragrafima 22 do 34 uperena protiv pripadnika bosanskih Muslimana, bosanskih Hrvata i drugih nesrpskih populacijskih grupa zbog njihovog političkog, rasnog i vjerskog identiteta, ili da su takva djela počinile, a nije poduzeo nužne i razumne mjere da takva djela spriječi ili da kazni njihove počinioce.

Svojim učestvovanjem u tim djelima i propustima Radislav BRĐANIN je počinio sljedeće:

Tačka 1: progoni na političkim, rasnim ili vjerskim osnovama, što je
ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, kažnjiv po članovima 5(h) i 7(1) i
7(3) Statuta Međunarodnog suda.

/potpis na originalu/

Louise Arbour

Tužilac

Dana 12. marta 1999.
U Hagu, Holandija

14.3.1999